

V. TÜRK SANAT TARİHİ KONGRESİ

Budapeşte, 21-27 Eylül 1975

Milletlerarası Türk Sanat Tarihi ilmi kongrelerinin birincisi Ankara'da yapılmış, onu takip eden kongreler Venedik (İtalya), Cambridge (İngiltere), Aix-en-Provence'de (Fransa) toplanmıştır. Macaristan'daki Beşinci kongre Dr. Ferenz Fülöp'in başkanlığında tertip edilmiş olup, kongrenin genel sekreterliğini de Dr. Géza Fehér yapmıştır. Programa göre, kongre 21 Eylül günü saat 10'da açıldıktan sonra, 14.00'ten itibaren seksiyonların çalışmaları başlamıştır. Her gün saat 9'dan başlayıp 12'ye kadar, öğleden sonra saat 15.00'den başlayıp en geç saat 18.00'e kadar devam eden bir çalışma düzeni takip edilmiştir. Seksiyonlar dört kısım olarak tertip edilmiş olup, bu seksiyonlar sanat tarihinin ihtisas dallarına göre düzenlenmemiştir. Seksiyonlar çalışırken, tertip komitesi, boş kalan öğle zamanını değerlendirerek, Budapeşte'nin Buda kesimindeki Türk âbidelerini göstermeyi hedef alan bir gezi tertip etmişti (24 Eylül). 25 Eylül'de Peç şehrine bir gezi yapıldı ve bu şehirdeki Türk âbideleri görüldü; bu arada *Macar hükûmeti tarafından restore edilmiş ve bir Türk müzesi haline getirilmiş olan Yakovalı Hasan Paşa camii hizmete açıldı*. Akşam yemeği meşhur Şikloş kalesinde yendi; gece bir kısım ziyaretçi Şikloş, bir kısım ziyaretçi de Harkany adlı mevkide kaldılar. Ertesi gün Zigetvar kalesi ziyaret edildi; birbiri ardına uzanan üç galeri halinde olan kale bir bakıma Türk müzesi gibi idi; kale içinde Kanuni Sultan Süleyman camii, hemen hemen olduğu gibi müzenin parçası olarak muhafaza edilmektedir. 26 Eylül'de Budapeşte'ye avdet edildi. 27 Eylül 1975'te kongrenin kapanış merasimi yapıldı. Türk Sanat Tarihi Daimi komitesinin verdiği karara göre altıncı kongre Batı Almanya'nın Münih şehrinde yapılacaktır.

Kongreye katılanların listesi tetkik edilince 170 kişinin katılacağı kaydedilmiştir. Fakat fiili olarak katılanların sayısı bunun altındadır. Rusya, Bulgaristan gibi devletlerden katılacağını bildirenler gelmemişlerdir; Türkiye'den katılanların bir kısmı eşleri ile geldiklerinden listeye iştirak edecek diye yazılmışlar ve bu da listenin 170'i bulmasına sebep olmuştu. Oysaki, bildiri vererek katılanların sayısı 90'ı bulmakta idi.

TTK adına kongreye katılmış olan bu satırların yazarı "*Town architects*" (şehir mimarları) adlı bir bildiri sunmuş, ayrıca TTK üyelerinden ve Milletlerarası Türk Sanat Tarihi komitesinde bulunan ve İlahiyat Fakültesi adına katılan Prof. Dr. Neşet Çağatay "*A Seljuk Mescid in the village of Mülk in Sivrihisar*" (Sivrihisar'da Mülk köyündeki bir Selçuk mescidi), Kurumun haberleşme üyelerinden ve Hacettepe Üniversitesi adına katılmış olan Prof. Dr. Nejat Göyünç "*XVII. yüzyıla ait bir Osmanlı kervansarayı üzerinde*" adını taşıyan bildirimleri sunmuşlardır. TTK üyesi olup Macaristan kültür bakanlığının davetlisi olarak kongreye katılmış olan Prof. M. Tayyib Gökbilgin de bu arada zikredilmelidir.

Kongre, ilgi çeken bildirimleri dinlemek isteyenleri düşünmeyerek tertip edilmiş intibamı veriyor. Öyle ki, iki seksiyon bir binada, iki tanesi de bir diğer binada top-

lanmakta idi. Bu ise kendilerini ilgilendiren bildirimleri dinlemek isteyenler için kaçınılmaz bir dağınıklık meydana getirmiştir. Sunulan bildirimler arasında ilme gerçekten bir katkı teşkil edenler bulunduğu gibi, böyle bir milletlerarası kongreye nasıl sunulabildiğinden dolayı hayret uyandıran kalitesizler de vardı.

Benim takip ettiğim oturumlarda dinlediğim bildirimler arasında ilme bir yenilik getiren ve ilgi çekici bildirimlerden bir kısmının isimleri şunlardır :

Erdoğan Merçil (Edebiyat Fak., İstanbul) “*Tarihi kaynaklara göre Selguriler devletinde mimari faaliyetler*”, E. Marklinger (Kanada) “*Possible Seljuq influence on the dome of the Gol Gumbad*”, Yılmaz Önge (İlahiyat Fak., Ankara), “*Bursa’ga İrgandı köprüsü*”, A. Hutt (University of London, İngiltere), “*Turkish Architecture in Libya*” (Libya’da Türk mimarisi), M. Kiel (Hollanda), “*Reflections on the Ottoman Architecture in Albania*” (Arnavutluk’ta Osmanlı mimarisi üzerinde mülâhazalar), Abdullah Kuran (Boğaziçi Üniversitesi, İst.), “*The mosques of Sinan*” (Sinan’ın camileri), Oktay Aslanapa (Edebiyat Fakültesi, İst.), “*The Timurid and Herat bookbindings with original inscriptions in the libraries of Istanbul*” (İstanbul kütüphanelerinde orijinal yazıları ile Timur devri kitap ciltleri).

Tertip heyeti sunulan bildirimlerin bir yıl içinde basılacağı vaadinde bulunmuştur. Katılanlar için Budapeşte’nin güzel hatıraları ile dolu olan kongre dört yıl sonra Münih’te toplanmak üzere dağıldı.